

Flyttorsaker 2024

En studie om varför man flyttar från Åland

Mina Rosenqvist, 16 december 2024

Syfte och bakgrund

- Syftet är att kartlägga flyttorsaker och hur Åland kan bli en mer attraktiv plats att leva och bo på.
- Ålands attraktionskraft lyfts fram i Utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland.
- För att kunna utveckla Ålands attraktionskraft är det viktigt att undersöka varför man väljer att flytta från Åland.
- Studien har utförts av Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) på uppdrag av Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS).

Vem flyttar från Åland?

Statistisk kartläggning över utflyttade 2013-2023

Ca 500-600 personer/år har flyttat från Åland 2013-2023.

Könsfördelning har varit jämn.

Runt 80 procent var 18-44 år gamla.

En majoritet har svenska som modersmål.

Två femtedelar av utflyttade är födda på Åland.

En majoritet har bott på Åland i mer än 10 år innan flytten.

Omkring 30 % av utflyttade får studiemedel från AMS för studier utanför Åland.

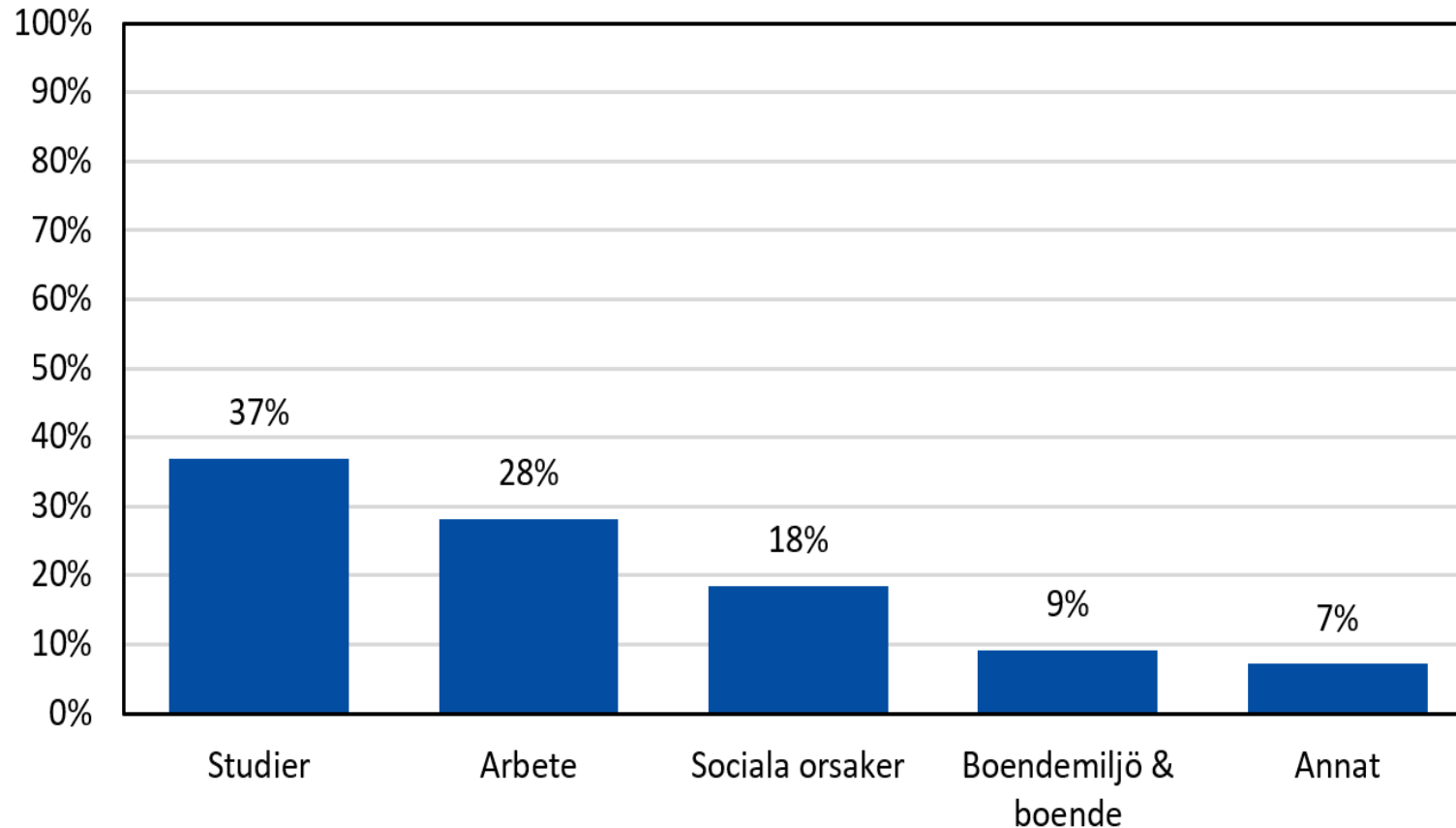
Det är troligare att återvända till Åland om man är född på Åland och flyttar från Åland vid 18 till 24 års ålder.

Enkätundersökning till utflyttade

- En digital enkät skickades till samtliga personer (18-70 år) som flyttat från Åland under 2022 och 2023.
- Adressuppgifter inhämtades från Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.
- 196 personer besvarade enkäten, varav 6 % på engelska.
- Studiedeltagare från 15 olika länder, framförallt inom Europa.
- Studiedeltagarna jämförbara med samtliga som flyttade från Åland samma år avseende kön och botid på Åland innan flytt.
- Knappt 60 % var arbetstagare, 30 % studerande och drygt 10 % pensionärer vid tidpunkten för studiedeltagandet.

Enskilt viktigaste flyttorsaken

Den enskilt viktigaste flyttorsaken

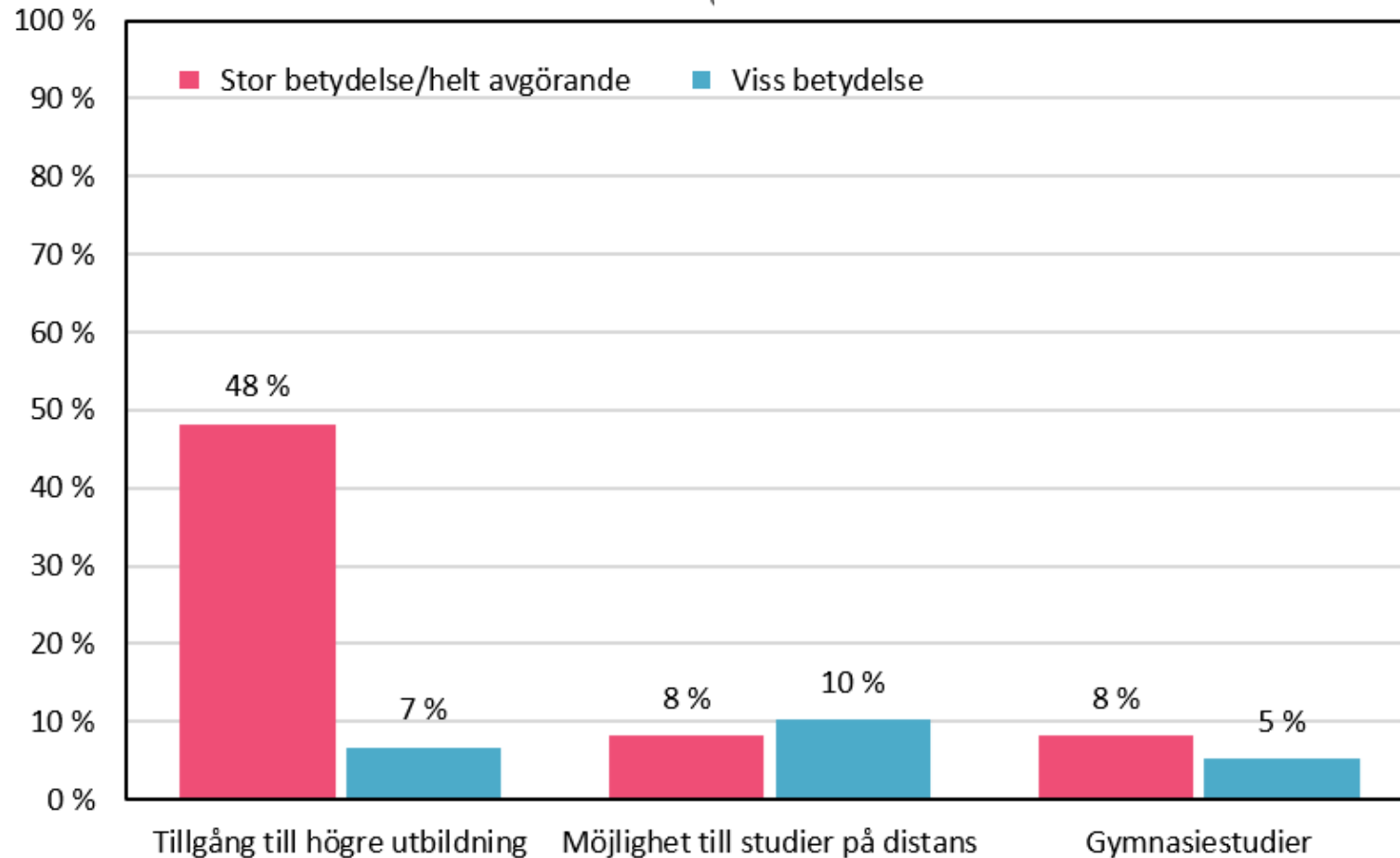

- En majoritet (>60 %) tyckte det var lätt att fatta beslutet att flytta från Åland och 17 % upplevde det som svårt.

Källa: Ålands statistik- och utredningsbyrå

Studierelaterade faktorer

Hur stor betydelse hade studier för ditt beslut att flytta?

Källa: Ålands statistik- och utredningsbyrå

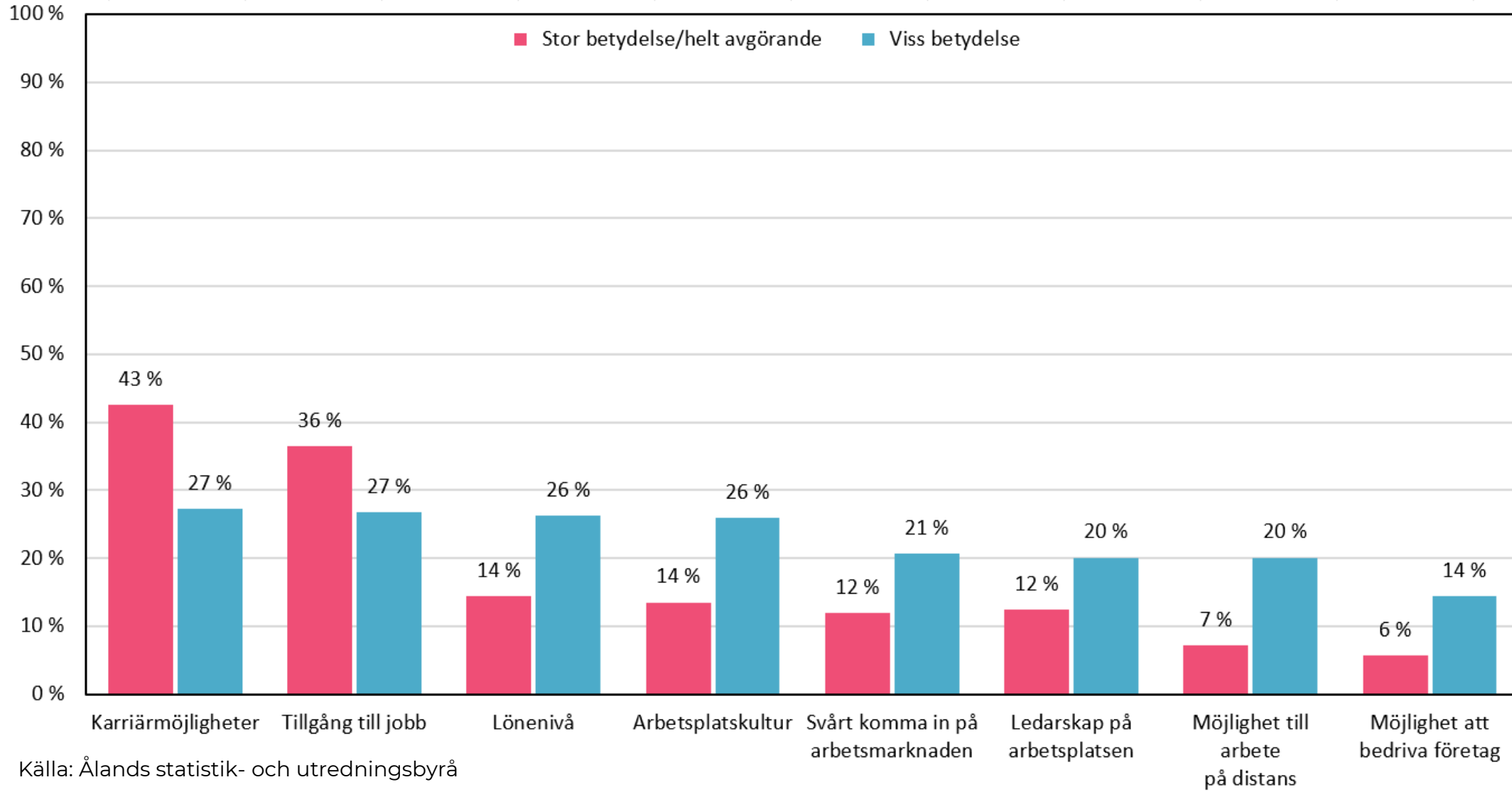
Exempel på hur studier påverkade beslutet att flytta

Baserat på fritextsvar från personer som angett att någon av de studierelaterade faktorerna haft stor betydelse/varit helt avgörande för beslutet.

- Utbildningen de ville gå fanns inte på Åland.
- Ett behov av att få se något nytt, en önskan om ett mer aktivt studentliv eller ett internationellt sammanhang.
- De alternativ som erbjöds på HÅ upplevdes inte tillräckligt attraktiva.
- Bristande tillgång till distansstudier utanför Åland.

Arbetsrelaterade faktorer

Hur stor betydelse hade arbete för ditt beslut att flytta?

Källa: Ålands statistik- och utredningsbyrå

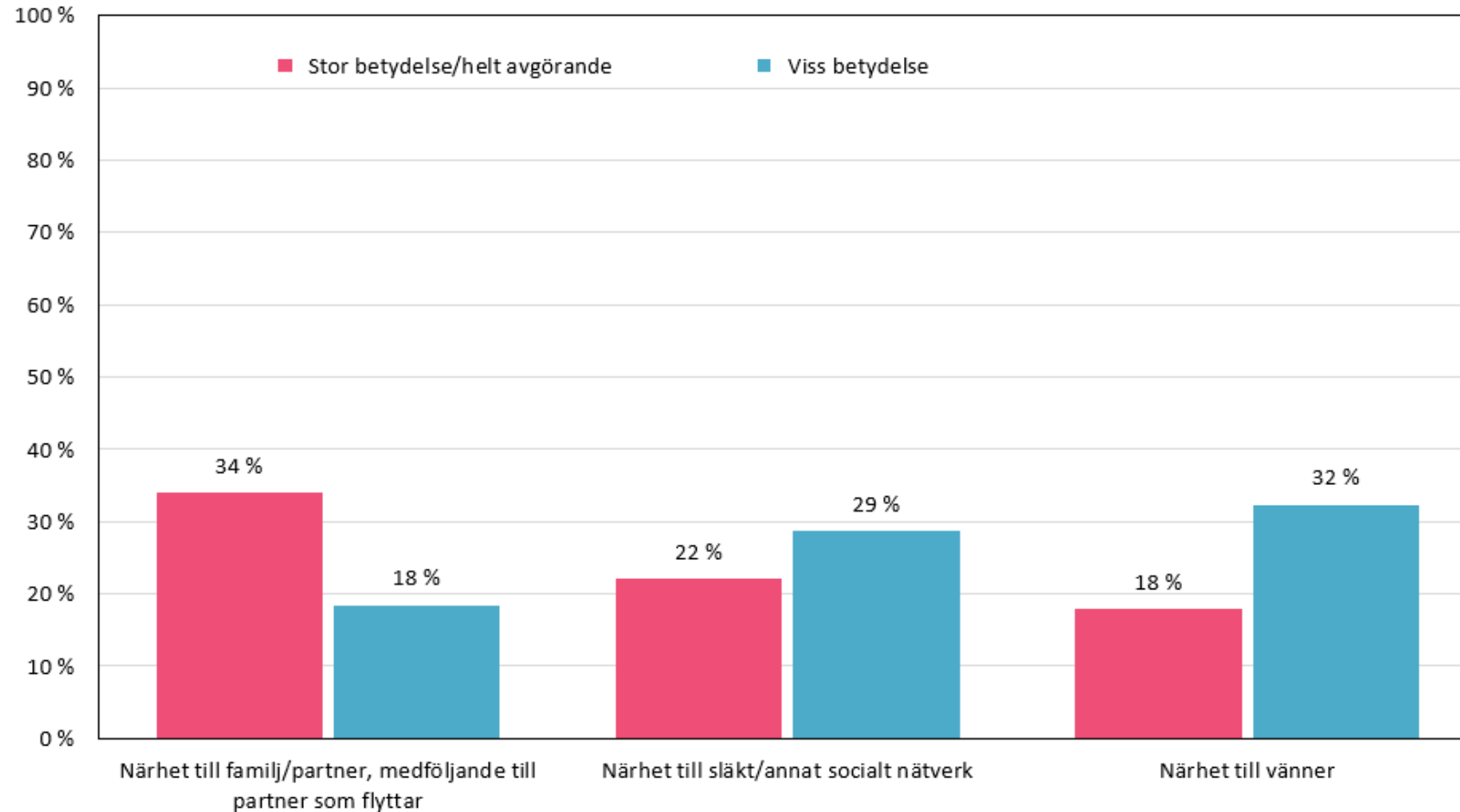
Exempel på hur arbetet påverkade beslutet att flytta

Baserat på fritextsvar från personer som angett att någon av de arbetsrelaterade faktorerna haft stor betydelse/varit helt avgörande för beslutet.

- Begränsat utbud av arbeten och karriärmöjligheter på Åland:
  - Brist på arbeten inom deras bransch, på specialistnivå eller som motsvarar deras utbildning.
  - Karriärmöjligheterna även begränsade då det på grund av samhällets storlek finns få jobb­möjligheter inom samma profession, svårare byta arbetsplats.
  - Närregionen som kan erbjuda en större arbetsmarknad med fler karriärmöjligheter upplevdes därför som mer attraktiv.
- Dåligt ledarskap, en hierarkisk arbetsplatskultur, upplevd korrup­tion på arbetsplatsen (t.ex. att släktskap väger tyngre än erfarenhet) och en låg lönenivå jämfört med närregionen.
- Bland de som upplevde svårigheter att bedriva företag på Åland betonades framför allt de hinder skattegränsen och förlusten av båttrafik på linjen Kapellskär-Mariehamn utgör.

Sociala nätverk

Hur stor betydelse hade det sociala nätverket för ditt beslut att flytta?

Källa: Ålands statistik- och utredningsbyrå

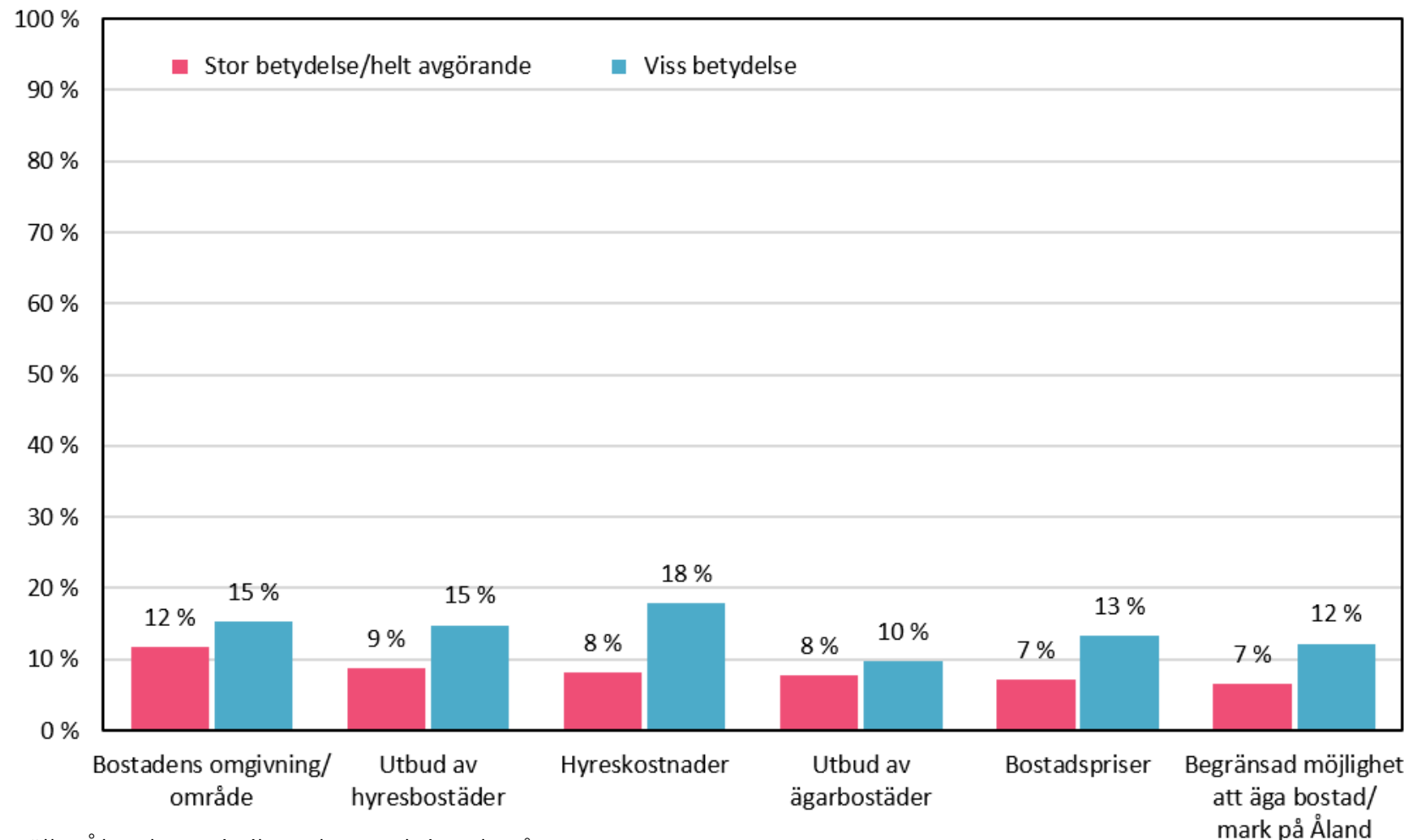
Exempel på hur sociala faktorer påverkade beslutet att flytta

Baserat på fritextsvar från personer som angett att någon av de sociala faktorerna haft stor betydelse/varit helt avgörande för beslutet.

- Personer som inte var födda på Åland upplevde att det var svårt att skapa nya relationer på Åland.
- Vanligt att man flyttade på grund av sin partner:
  - Partnern fått arbete på annan ort.
  - Flytta ihop med en partner som bodde utanför Åland.
  - Partnern ville inte bo på Åland/ville flytta från Åland.
- För andra handlade det om att flytta närmare sin familj eller hem.

Boendet

Hur stor betydelse hade boendet för ditt beslut att flytta?

Källa: Ålands statistik- och utredningsbyrå

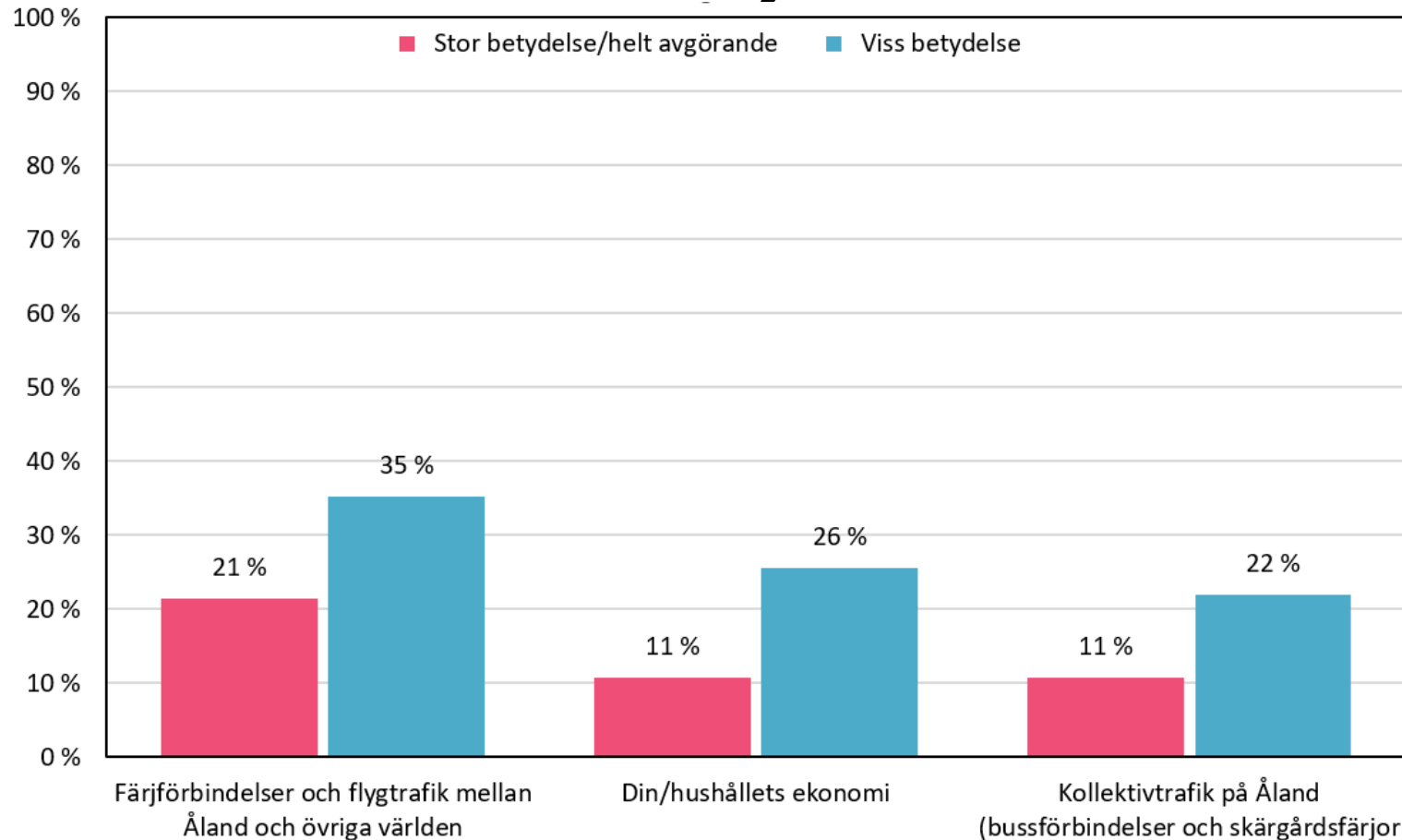
Exempel på hur boendet påverkade beslutet att flytta

Baserat på fritextsvar från personer som angett att någon av de boenderelaterade faktorerna haft stor betydelse/varit helt avgörande för beslutet.

- Boendet på Åland upplevdes dyrt eller svårt att få tag på, framförallt hyresrätter.
- Några kände sig begränsad av den åländska hembygdsrätten.

Ekonomi, kollektivtrafik och förbindelser

Hur stor betydelse hade ekonomi, kollektivtrafik och förbindelser för ditt beslut att flytta?

Källa: Ålands statistik- och utredningsbyrå

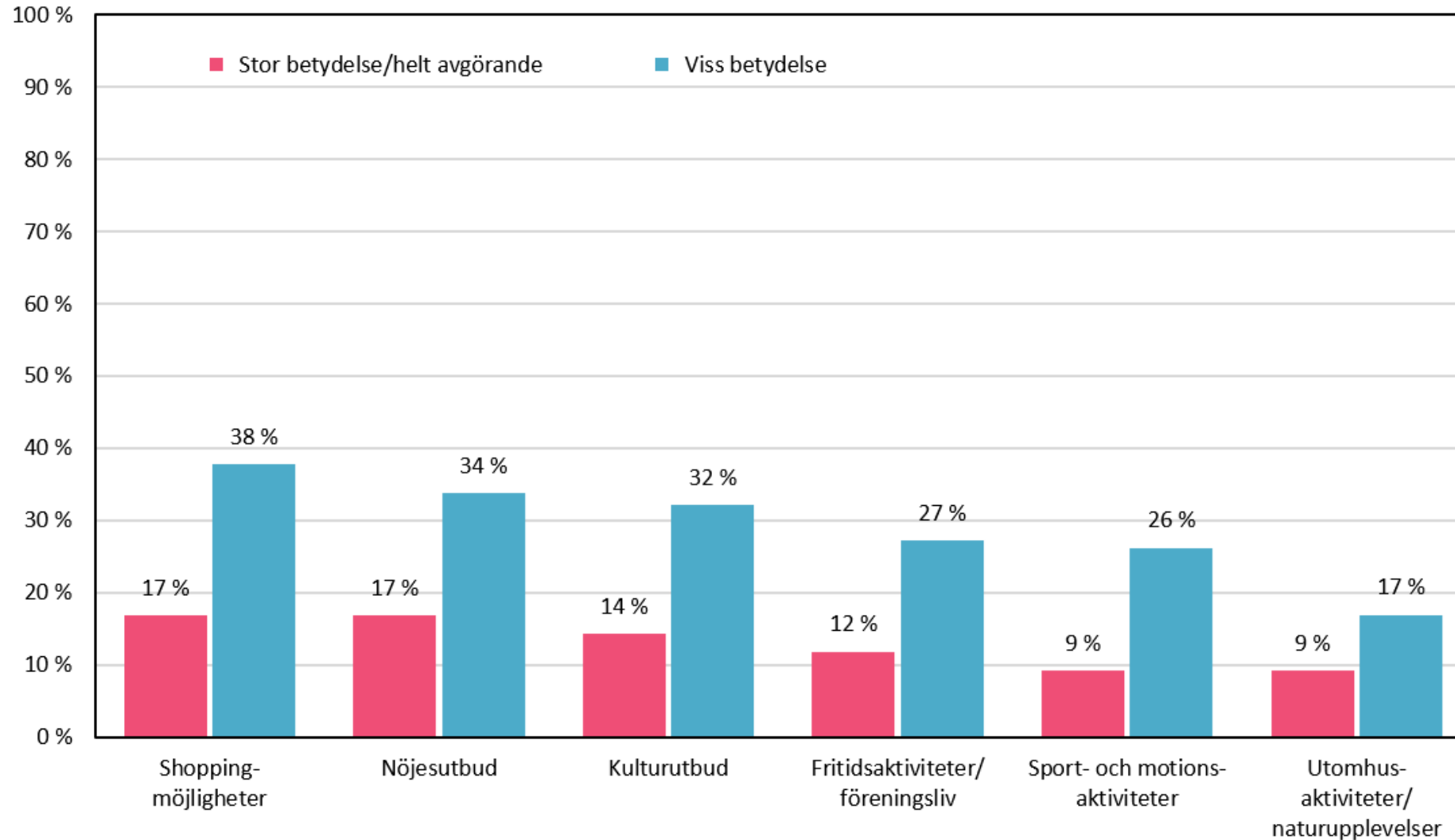
Exempel på hur ekonomi, trafikförbindelser och kollektivtrafik påverkade beslutet att flytta

Baserat på fritextsvar från personer som angett att någon av dessa faktorer haft stor betydelse/varit helt avgörande för beslutet.

- Åland upplevs som isolerat, med otillräckliga, dyra, tidskrävande och opålitliga trafikförbindelser till resten av världen, vilket även förhindrat en del personer från att arbeta eller studera på distans.
- Även hushållets ekonomi påverkade:
  - Bättre löneläge på andra orter.
  - Valutakursen påverkar värdet av svenska pensioner på Åland.
  - Dyra levnadskostnader på Åland.

Fritidsaktiviteter, nöjen och shopping

Hur stor betydelse hade fritidsaktiviteter, nöjen och shopping för ditt beslut att flytta?

Källa: Ålands statistik- och utredningsbyrå

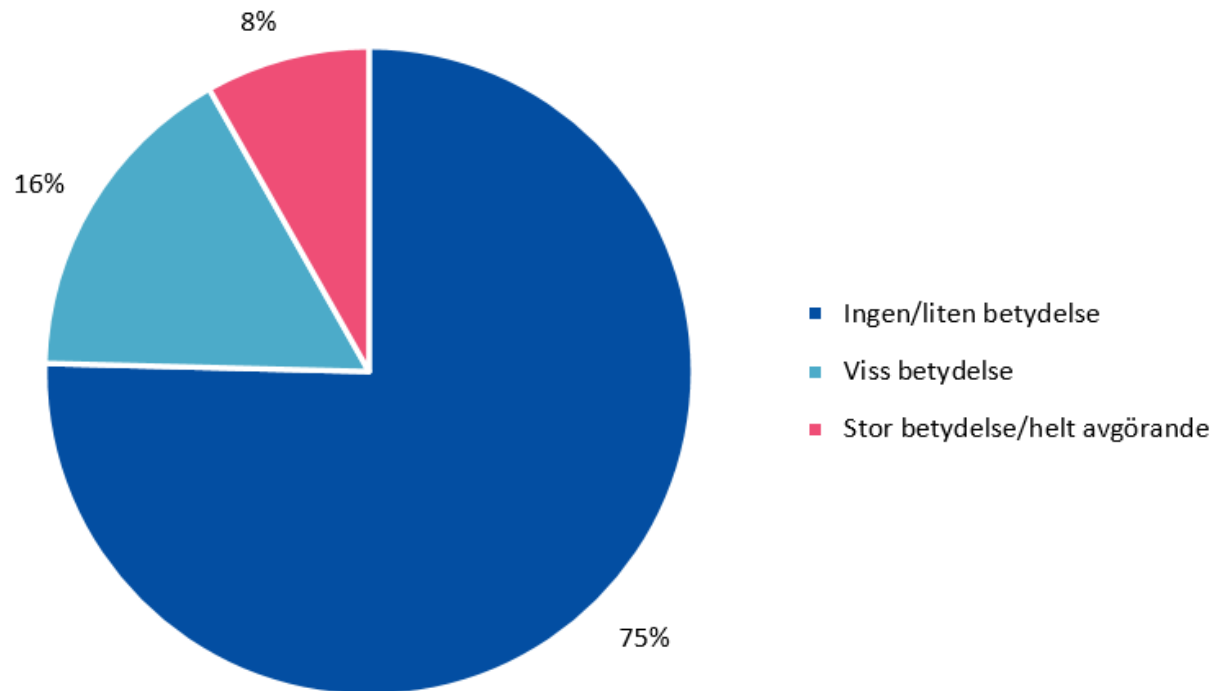
Exempel på hur fritidsaktiviteter, nöjen och shopping påverkade beslutet att flytta

Baserat på fritextsvar från personer som angett att någon av dessa faktorer haft stor betydelse/varit helt avgörande för beslutet.

- Utbudet på Åland upplevs som bristfälligt, där andra orter kan locka med ett bättre utbud som upplevs som mer lättillgängligt och lockar med nya erfarenheter.
- Även svårigheter förknippade till skattegränsen och näthandeln lyftes fram, både i relation till shopping och till att bedriva företag.

Offentlig service

Hur stor betydelse hade utbud inom hälso- och sjukvård för ditt beslut att flytta?

Källa: Ålands statistik- och utredningsbyrå

- För de allra flesta (>90 %) hade närheten till, eller verksamhet inom, *barnomsorg* och *grundskola* ingen eller liten betydelse för beslutet att flytta.

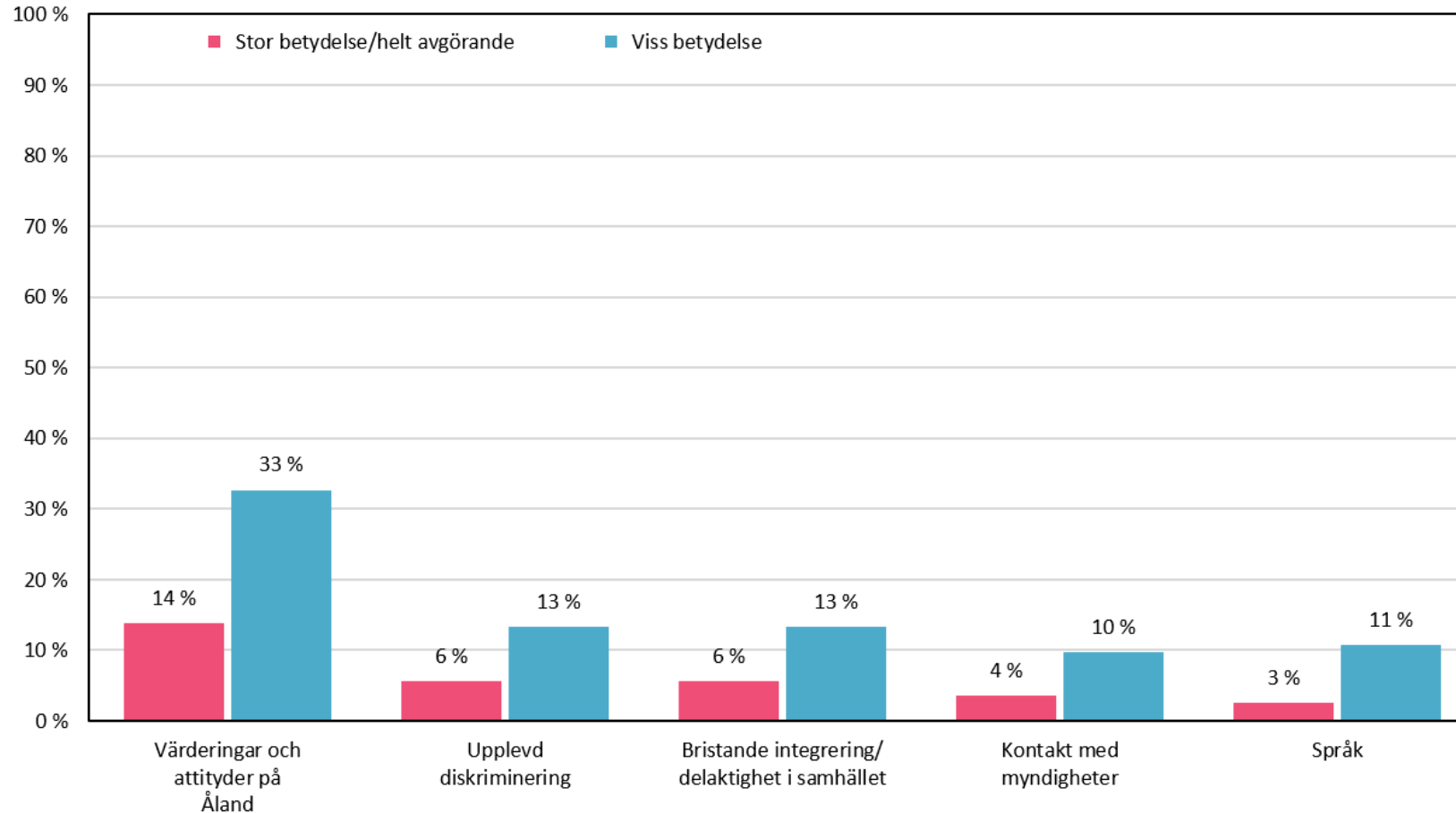
Exempel på hur offentlig service påverkade beslutet

Baserat på fritextsvar från personer som angett att någon av faktorerna inom offentlig service haft stor betydelse/varit helt avgörande för beslutet.

- Framförallt möjligheten att snabbt få vård, relaterat till begränsningar förknippade med bristande tillgång till specialistvård på Åland.

Andra sociala och politiska faktorer

Hur stor betydelse hade andra faktorer för ditt beslut att flytta?

Källa: Ålands statistik- och utredningsbyrå

- *Bristande tillgänglighet i miljön eller bristfälliga tjänster för funktionsnedsatta hade viss eller stor betydelse för flytten för 4%.*

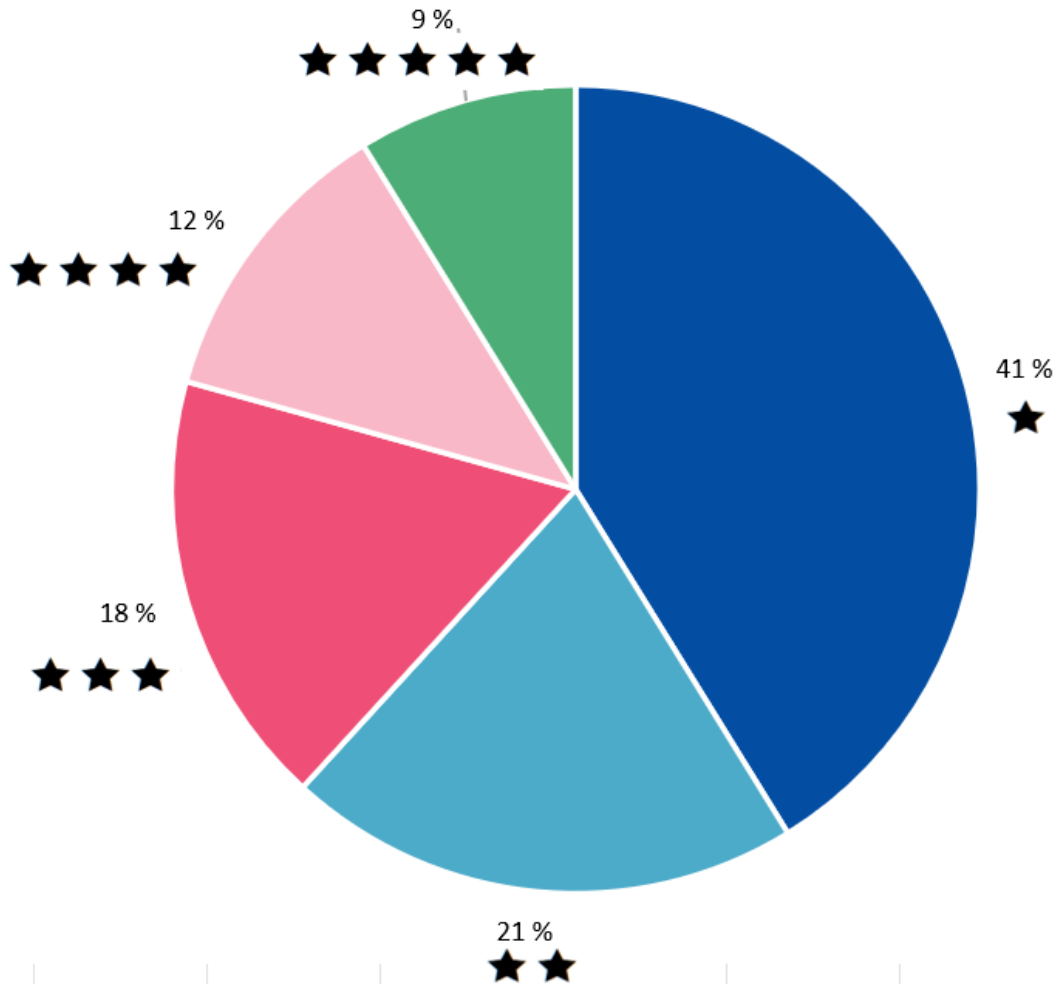
Exempel på hur andra sociala och politiska faktorer påverkade beslutet att flytta

Baserat på fritextsvar från personer som angett att någon av dessa faktorer haft stor betydelse/varit helt avgörande för beslutet.

- Attityder och värderingar hos ålänningar och upplevd rasism eller diskriminering på Åland.
- Även dåliga erfarenheter av myndigheter, att ålänningar har en dålig attityd mot finsktalande och att Åland ligger efter andra länder gällande bland annat teknik och byråkrati.

Attityder till Åland

Hur troligt är det att du flyttar tillbaka till Åland under de kommande 5 åren?

På en skala från ★ (inte särskilt troligt) till ★★★★★ (mycket troligt)

Faktorer som talar för att flytta tillbaka

Baserat på fritextsvar.

- Närheten till det sociala nätverket.
- Arbete: kravet på arbetet ökade markant ju mindre troligt det var att flytta tillbaka till Åland.
- Ändrad livssituation: antingen en planerad flytt (t.ex. vid slutförda studier), eller en oförutsedd förändring (t.ex. vid separation).
- Naturen, lugnet och tryggheten på Åland.
- Boendet: även kravet på boendet ökade ju mindre troligt det var att flytta tillbaka till Åland, från ett bra boende till drömhuset.
- Att man talar svenska på Åland.
- Finns ingen anledning att flytta tillbaka.

Faktorer som talar mot att flytta tillbaka

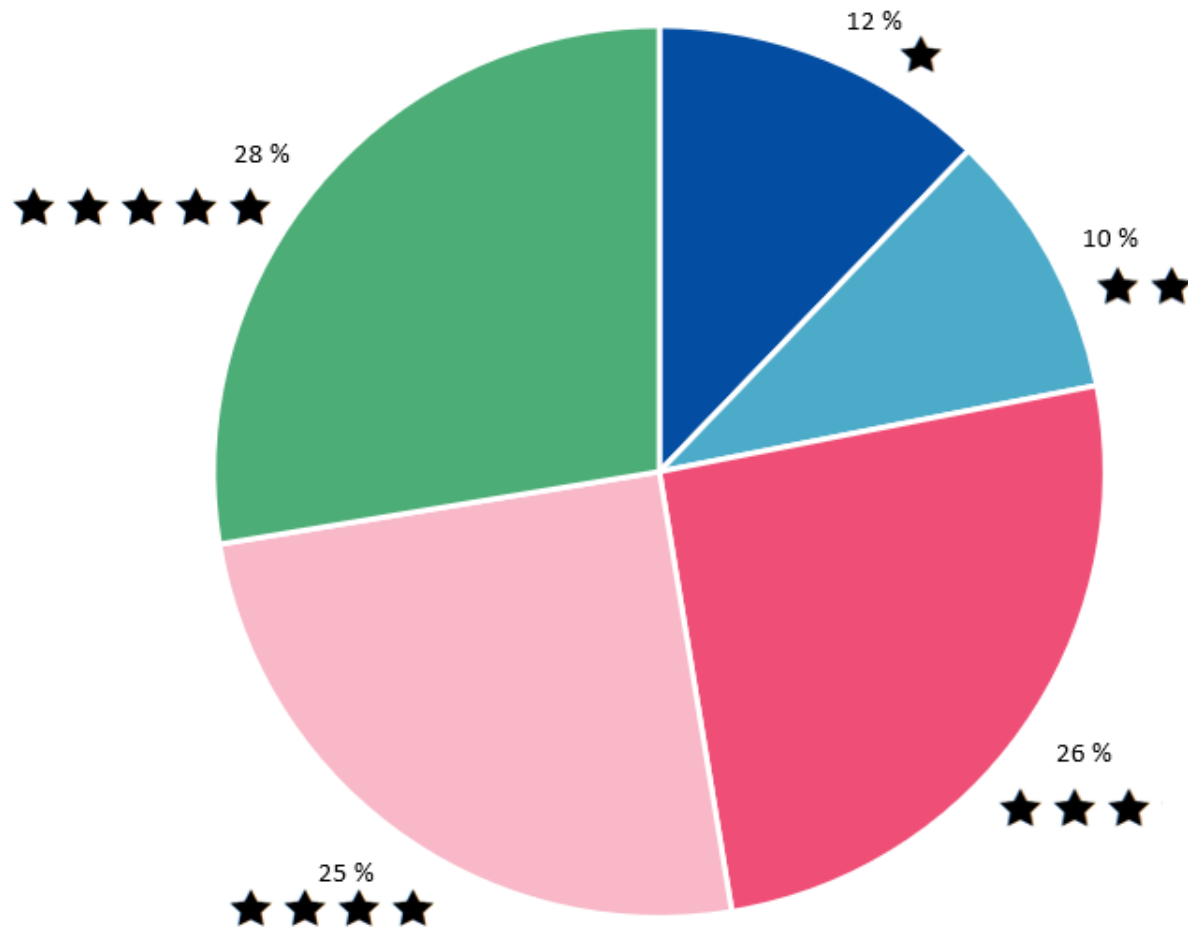
Baserat på fritextsvar.

- Arbetsrelaterade faktorer (samma som nämnts tidigare).
- Att det sociala nätverket finns på nuvarande bostadsorten.
- Åland upplevs som för litet, isolerat, för dåliga trafikförbindelser och skattegränsen.
- Bristande utbildningsmöjligheter på Åland.
- Boenderelaterade faktorer, t.ex. relaterat till hembygdsrätten.
- Rasism och värderingar på Åland.
- Samhällsutvecklingen eller det politiska läget på Åland.
- Bristande veterinärvård eller hälso- och sjukvård på Åland.
- Trivs bra där de bor nu.

Attityder till Åland

Hur troligt är det att du skulle rekommendera någon annan att flytta till Åland?

På en skala från ★ (inte särskilt troligt) till ★★★★★ (mycket troligt)

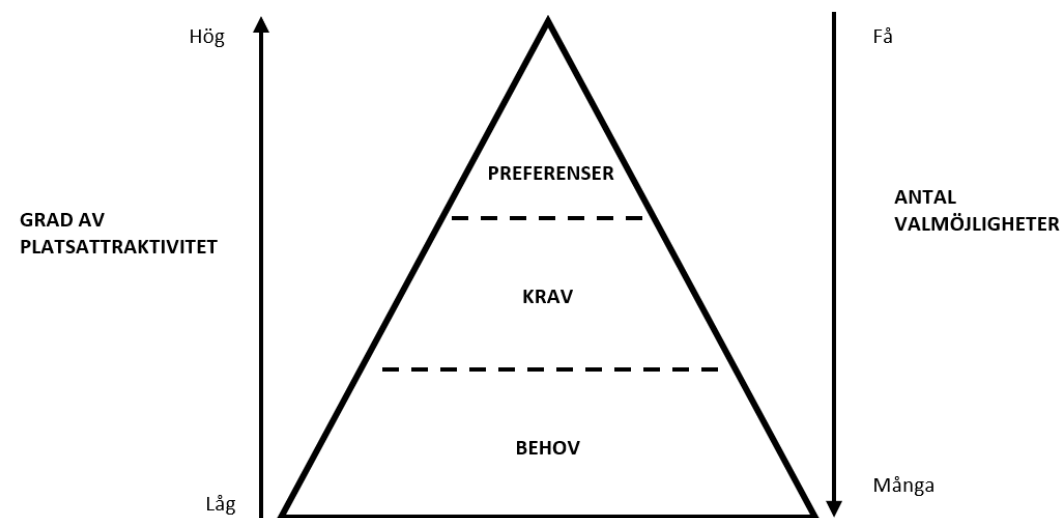
Sammanfattning

- Studier och arbete var de vanligaste orsakerna till flytten.
- En majoritet tyckte att beslutet att flytta från Åland var ett lätt/väldigt lätt beslut att fatta.
- Den begränsade tillgången till högre utbildning på Åland samt bristande karriärmöjligheter och tillgång till jobb lyftes särskilt fram bland de specifika orsakerna.
- Även närheten till familj eller partner, eller att vara medföljande till en partner som flyttar, var av stor betydelse för relativt många.
- Trafikförbindelser, utbudet av nöje, kultur och shopping samt värderingar och attityder bland ålänningar påverkade också.
- Samtidigt är det många som skulle rekommendera andra att flytta till Åland.

Hur kan vi öka Ålands attraktionskraft?

- Grunden läggs i att uppfylla de allra mest basala **behoven** (t.ex. bostad, arbete).
- Därefter kommer **krav**, d.v.s. faktorer som gör att man väljer att bo på en viss plats (t.ex. goda trafikförbindelser, bra skolor).
- Först därefter kommer **preferenser** som handlar om det där "lilla extra" (t.ex. kultur, fritidsaktiviteter eller liknande).
- Graden av platsattraktivitet ökar i takt med att den kan uppfylla behov, krav och preferenser.

Teoretiskt ramverk över platsattraktivitet

Not: Original på engelska, vår översättning.

Källa: Nedomysl, T. (2006). *Migration and place attractiveness* (Doktorsavhandling, Uppsala universitet). Kulturgeografiska institutionen, Uppsala universitet.

Hur kan vi öka Ålands attraktionskraft?

- De mest grundläggande faktorerna för Ålands attraktionskraft på samhällsnivå är utbudet av arbete och boende.
- Vissa saker är svåra att påverka, som efterfrågan på olika yrkesgrupper.
- Resultatet från den här studien visar istället på vikten av att arbeta med andra faktorer som gör arbetsmarknaden attraktiv:
  - Bra ledarskap och arbetsplatskultur, möjlighet till fortbildning, underlätta för arbete/studier på distans.
- Även lönenivån är viktig, speciellt i relation till att Åland upplevs dyrt.
- Andra krav och preferenser: bra trafikförbindelser till/från Åland, att inflyttade känner sig välkomna på Åland och tillgång till fritidsaktiviteter.

Tack för visat intresse!

Mina Rosenqvist

www.asub.ax

